

*До спеціалізованої вченої ради
ДФ 26.007.064
у Національній академії внутрішніх справ,
03035, м. Київ, Солом'янська пл., 1*

ВІДГУК

**опонента доктора юридичних наук, доцента
ШЕВЧИШЕНА Артема Вікторовича на дисертацію
ЗЕЛЬКІНОЇ Тетяни Євгенівни «Обмеження майнових прав осіб у
кримінальному провадженні на стадії досудового розслідування», подану
на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за
спеціальністю 081 «Право»**

Актуальність теми дослідження. Питання про права і свободи людини та громадянина за умов становлення та розвитку громадянського суспільства в демократичних державах посідає одне з чільних місць у науковій площині. В Україні забезпечення прав і свобод людини та громадянина, їх реалізація є актуальною проблемою сучасності. Особливо це питання актуалізується в умовах європейської інтеграції України. Однією з найбільш важливих сфер, де яскраво відображено прагнення України до євроінтеграції, є кримінальне процесуальне законодавство. Водночас аналіз емпіричного матеріалу засвідчує, що переважно мети щодо протидії злочинності державою в особі правоохоронних органів досягають шляхом обмеження конституційних прав та свобод людини. Таким чином, упродовж досить тривалого часу науковців, правозахисників і громадських активістів хвилює питання встановлення збалансованого співвідношення прав і свобод людини з інтересами суспільства та держави загалом. Разом з тим забезпечення прав і свобод людини є одним із основних завдань процесу реформування законодавства України. Власне, після 2012 року зазнав системних змін інститут досудового розслідування. У контексті такого співвідношення постає проблема допустимості обмеження прав і свобод людини.

Крім того, чинний Кримінальний процесуальний кодекс (КПК) України суттєво змінив підходи до врегулювання підстав та порядку обмеження

майнових прав осіб у кримінальному провадженні на стадії досудового розслідування. Зокрема, законодавець, дбаючи про права і свободи людини, ускладнив як в якісному, так і в кількісному плані нормативне регулювання запобіжних заходів, правову регламентацію підстав, умов і процесуального порядку їх застосування у кримінальному провадженні.

Враховуючи безумовну актуальність даної проблематики, вона неодноразово ставала предметом вивчення у межах наукового дослідження різного спрямування. Утім, необхідно визнати, що незважаючи на важливість даної тематики та вже існуючий вагомий внесок багатьох учених, обмеження майнових прав осіб у кримінальному провадженні так і не було належним чином досліджено у вітчизняній літературі, публікуються лише деякі фрагментарні дослідження, і водночас відсутні фундаментальні дослідження стосовно саме обмеження майнових прав осіб у кримінальному провадженні на стадії досудового розслідування. Вказані обставини в своїй сукупності свідчать про актуальність теми дисертаційного дослідження, що й зумовило її обрання.

Високим є теоретичний рівень викладу матеріалу, авторка уміло застосувала різноманітні методи наукового пізнання, ґрунтовно проаналізувала законодавчі акти, судову й іншу практику, коректно полемізувала з іншими дослідниками, аргументовано обстоювала власну позицію, на підставі чого сформувала теоретичні висновки та практичні рекомендації, що є вагомим внеском у науку кримінального процесуального права і мають достатній ступінь наукової новизни. Переважна більшість висновків та пропозицій дисертантки заслуговують на схвалення та підтримку.

На підставі аналізу тексту представленої дисертації можна стверджувати, що дана робота є новим комплексним дослідженням, у якому дисертантка виконала усі поставлені завдання та досягнула мети дослідження.

Дисертацію виконано відповідно до Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», схваленої Указом Президента України від 12 січня 2015 року №5/2015, Стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 роки, схваленої Указом Президента України від

20 травня 2015 року № 276/2015, Національної стратегії у сфері прав людини, затвердженої Указом Президента України від 25 серпня 2015 року № 501/2015, Стратегії розвитку органів системи Міністерства внутрішніх справ на період до 2020 р., затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15 листопада 2017 р. № 1023-р, та Плану заходів з її реалізації, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 року № 693-р. Дослідження відповідає Тематиці наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок на 2020–2024 роки, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України від 11 червня 2020 року № 454; Пріоритетних напрямів наукових досліджень Національної академії внутрішніх справ на 2018–2020 рр. (рішення Вченої ради від 26 грудня 2017 р., протокол № 28). Тему дисертації затверджено рішенням Вченої ради Національної академії внутрішніх справ 30 жовтня 2018 року (протокол № 17) і зареєстровано Координаційним бюро Національної академії правових наук України (№ 919, 2018 рік).

Ураховуючи викладене та необхідність удосконалення чинного кримінального процесуального законодавства в цій сфері, а також зважаючи на недостатність комплексних монографічних праць із досліджуваної проблематики в науці кримінального процесуального права можна стверджувати, що тема дисертаційного дослідження Т. Є. Зелькіної, безумовно, є актуальною, а виконане дослідження – оригінальним.

Достовірність та обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій. Комплексне опрацювання та систематизація відомостей з наукових джерел і норм права в їх генезисному та порівняльно-правовому аспектах дало можливість Т. Є. Зелькіній сформулювати своє бачення наукової проблеми та зробити власні наукові положення, висновки і рекомендації, що відзначаються достовірністю та характеризуються науковою новизною.

Достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій сформульованих у дисертації підтверджується обраною методикою дисертаційного дослідження. Для досягнення поставленої мети і виконання

зумовлених нею завдань, а також наукового обґрунтування результатів дослідження використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів, які застосовуються в юридичній науці. Зокрема: *історико-правовий* – використовувався під час характеристики стану наукової розробки та методології дослідження проблем обмеження майнових прав осіб у кримінальному провадженні на стадії досудового розслідування (підрозділ 1.1); *діалектичний* – дозволив розглянути усі питання теми в динаміці, виявити їх взаємозв'язок і взаємозумовленість та сприяв розумінню об'єкта дослідження в частині поєднання науки та практичної діяльності відповідних учасників кримінального провадження (розділи 2–3); *системно-структурний* – дозволив з'ясувати порядок обмеження майнових прав осіб під час проведення обшуку та огляду, пов'язаних з проникненням до житла чи іншого володіння особи, обмеження майнових прав осіб під час проведення обстеження житла чи іншого володіння особи, моніторингу банківських рахунків (підрозділи 2.1-2.2), заходи забезпечення кримінального провадження, що обмежують майнові права осіб у кримінальному провадженні на стадії досудового розслідування, а також підстави їх застосування (підрозділ 3.1.-3.4); *порівняльно-правовий* – дозволив проаналізувати погляди вчених стосовно окремих питань застосування заходів забезпечення кримінального провадження, а також норми чинного кримінального процесуального законодавства України і законодавства інших держав у межах предмета дослідження (розділи 1- 3); *формально-логічний* – для аналізу норм чинного законодавства України, що регулюють порядок обмеження майнових прав осіб у кримінальному провадженні на стадії досудового розслідування (розділи 2–3), а також при розробленні науково-обґрунтованих теоретичних положень, висновків і пропозицій щодо вдосконалення чинного кримінального процесуального законодавства України; *соціологічний та статистичний* – під час вивчення рішень Верховного суду, постанов Пленуму Верховного Суду України, рішень Європейського суду з прав людини для підтвердження отриманих теоретичних висновків.

Крім того, достовірність отриманих у дослідженні результатів підтверджується у тому числі достатньою емпіричною базою, що включає результати опитування 1033 осіб (495 слідчих органів Національної поліції України, Служби безпеки України, Державного бюро розслідувань, Національного антикорупційного бюро України, 150 прокурорів різних рівнів, 264 адвокати, 35 суддів, 89 інших осіб (дізнавачі, спеціалісти-криміналісти, криміналісти, юрисконсульти, оперативні працівники), які здійснюють свою діяльність у різних регіонах України (Донецька, Дніпропетровська, Запорізька, Київська, Кіровоградська, Миколаївська, Полтавська, Львівська, Сумська, Одеська області та м. Київ)).

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що дисертація є одним із перших у вітчизняній юридичній науці в умовах реалізації нового кримінального процесуального законодавства та конституційних змін комплексним дослідженням теоретичних і практичних проблем обмеження майнових прав осіб у кримінальному провадженні на стадії досудового розслідування, в якому, на основі критичного опрацювання положень теорії кримінального процесу, аналізу правозастосовної практики сформульовано висновки концептуального характеру, що дозволяють вирішити низку завдань практико-прикладного характеру.

Зокрема, вперше: запропоновано авторське визначення поняття «обмеження майнових прав осіб у кримінальному провадженні на стадії досудового розслідування», сутність якого полягає у встановленні меж можливої поведінки суб'єкта в кримінальних процесуальних правовідносинах з метою досягнення глобальних (забезпечення балансу прав та законних інтересів, тобто формальної рівності в правах і свободах, дотримання прав та законних інтересів інших осіб та (або) досягнення загального блага) та локальних цілей (забезпечення належного порядку проведення слідчих дій, майнового відшкодування відповідним учасникам кримінального процесу тощо); встановлено, що фактором обмежень майнових прав у кримінальному провадженні є сукупність об'єктивних та суб'єктивних обставин, які

спричиняють необхідність встановлення законодавчих меж реалізації такого роду прав і свобод з метою досягнення цілей обмеження; обґрунтовано позицію, що мета обмеження майнових прав осіб під час проведення окремих слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій та під час застосування заходів забезпечення кримінального провадження, що обмежують майнові права осіб у кримінальному провадженні на стадії досудового розслідування співпадає з метою останніх: забезпечення дієвості кримінального провадження, що логічно обумовлює назву заходів забезпечення кримінального провадження окремих слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій, які обмежують майнові права осіб.

Низку суттєвих положень було удосконалено: наукову позицію, що під час здійснення проникнення до житла чи іншого володіння особи, проведення обшуку та огляду, допущення порушень законності та конституційних прав особи тягнуть за собою важливі правові наслідки у вигляді недопустимості отриманих фактичних даних як доказів; обґрунтування необхідності внесення змін до законодавства, в частині уповноваження співробітників оперативних підрозділів на проведення за дорученням слідчого, крім слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій, інших необхідних процесуальних дій (56,4%); положення про доцільність надання права прокурору на попередній арешт майна в будь-кому тяжкому, або особливо тяжкому кримінальному провадженні з подальшим судовим контролем (60,1%).

Дістали подальшого розвитку: положення про недоцільність виключити із КПК України вказівку на можливість арешту майна з метою забезпечення збереження речових доказів, оскільки це призведе до відсутності судового контролю в частині порушення майнових прав громадян і унеможливить їх захист так як таке майно буде позбавлено процесуального статусу як арештованого, так і тимчасово вилученого. Особливого значення це набирає в контексті того, що власником такого майна може бути будь – яка особа, а не тільки підозрюваний чи обвинувачений (57,4%); аргументація внесення змін до ст. 269¹ КПК України, передбачивши право відповідних органів досудового

розслідування проводити моніторинг банківських рахунків; наукові позиції про доцільність вручення підозрюваному, обвинуваченому, засудженому, третім особам копії клопотання про арешт майна; положення, що арешт майна є одним із найбільш поширених заходів обмеження майнових прав осіб у кримінальному провадженні на стадії досудового розслідування.

Наведені положення підтверджені результатами анкетування слідчих, прокурорів, суддів, адвокатів та інших працівників правоохоронних органів.

Характеристика змісту роботи. Достатньо обґрунтованою та логічною є структура дисертації, яка є послідовною, раціональною, зумовленою предметом, метою та завданнями дослідження. Робота складається з анотації українською та англійською мовами, вступу, трьох розділів, що об'єднують дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел (232 найменування на 26 сторінках) і 6 додатків на 25 сторінках. Повний обсяг дисертації становить 291 сторінку, із них обсяг основного тексту – 227 сторінок.

У *вступі* дисертанткою чітко та логічно обґрунтовано вибір теми дослідження, окреслено сучасний стан та проблеми, виділено невирішені проблемні питання, охарактеризовано необхідність розв'язання суперечностей, які зумовлюють актуальність дослідження. Авторка представила мету, об'єкт, предмет дослідження, сформулировала основні завдання, визначила методологічні та теоретичні основи, охарактеризувала методи дослідження, розкрила наукову новизну, теоретичне і практичне значення одержаних результатів, представила відомості про впровадження та апробацію результатів дослідження, а також вказала структуру та обсяг дисертації.

У *підрозділі 1.1* дисертанткою з'ясовано стан наукового розроблення та законодавчої регламентації проблем застосування обмеження майнових прав осіб у кримінальному провадженні на стадії досудового розслідування. Встановлено, що система правового регулювання обмеження майнових прав осіб, представлена Конституцією України, міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, КПК України й іншими законами України. Визначено методологію проведення

досліджень обмеження майнових прав осіб у кримінальному провадженні на стадії досудового розслідування. Передусім розглянуто низку проблем методологічного характеру – створення адекватної методології наукового пізнання.

У *підрозділі 1.2* ґрунтовно розглянуто поняття «обмеження майнових прав осіб у кримінальному провадженні на стадії досудового розслідування», запропоновано авторське визначення поняття «обмеження майнових прав осіб у кримінальному провадженні на стадії досудового розслідування», а також визначено та диференційовано фактори обмеження майнових прав у кримінальному провадженні. Виокремлено заходи забезпечення кримінального провадження, а також окремі слідчі (розшукові) та негласні слідчі (розшукові) дії, які обмежують майнові права осіб у кримінальному провадженні на стадії досудового розслідування. Визначено умови та мету обмеження майнових прав осіб у кримінальному провадженні.

Досить докладним та наочним є проведений автором у *підрозділі 1.3* порівняльний аналіз зарубіжного досвіду правового регулювання та правозастосовної практики щодо обмеження майнових прав осіб у кримінальному провадженні на стадії досудового розслідування. Зокрема, авторкою проаналізовано процесуальне законодавство європейських країн (Федеративна Республіка Німеччини, Французька Республіка, Чеська Республіка, Республіка Естонія, Латвійська Республіка, Королівство Нідерландів, Республіка Угорщина) з метою виявлення як спільних, так і відмінних правових норм, що регулюють порядок обмеження майнових прав осіб у кримінальному провадженні, та розробки на цій основі рекомендацій з удосконалення кримінального процесуального законодавства України в частині його регламентації.

У *підрозділі 2.1* дисертантка зазначає, що достатніми підставами для обмеження майнових прав осіб під час проведення обшуку та огляду, пов'язаних з проникненням до житла чи іншого володіння особи є обов'язкова сукупність юридичних та фактичних підстав. Звернуто увагу, що на практиці

виникають ситуації коли володілець майна, дозвіл на вилучення якого прямо зазначений в ухвалі про обшук, позбавлений можливостей захистити своє право. Таке майно не має правового статусу – ні арештованого, ні тимчасово вилученого. Відповідно, позбавлене і механізмів захисту. У зв'язку з цим, дисертантка пропонує внести зміни до ч. 7 ст. 236 КПК України.

У *підрозділі 2.2* окреслено порядок обмеження майнових прав осіб під час проведення обстеження житла чи іншого володіння особи, моніторингу банківських рахунків. Авторка визначає суб'єктів, до компетенції яких належить ініціювання проведення моніторингу банківських рахунків та висловлено пропозицію щодо розширення переліку осіб, уповноважених ініціювати проведення цієї негласної слідчої (розшукової) дії задля досягнення об'єктивності та неупередженості під час здійснення кримінального провадження. Звернуто увагу, що моніторинг банківських рахунків, як і кожна негласна слідча (розшукова) дія, повинна мати чітку та детальну законодавчу регламентацію з дотриманням принципів юридичної визначеності та пропорційності.

У *підрозділі 3.1.* дисертанткою розкрито підстави і порядок накладення грошового стягнення. Зокрема, на думку, Т. Є. Зелькіної, підставами накладення грошового стягнення як заходу забезпечення кримінального провадження, що обмежує майнові права осіб є закріплене в законі винне, суспільно-небезпечне, протиправне діяння учасника кримінального провадження, що полягає у невиконанні чи неналежному виконанні покладених на нього обов'язків (неприбуття підозрюваного, свідка, потерпілого, цивільного відповідача, представника юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, який був у встановленому кримінальному процесуальному порядку викликаний (зокрема, наявне підтвердження отримання ним повістки про виклик або ознайомлення з її змістом іншим шляхом), не з'явився без поважних причин або не повідомив про причини свого неприбуття, на виклик без поважних причин (ч. 1 ст. 139 КПК України); невиконання підозрюваним обов'язків, покладених на нього при застосуванні запобіжного заходу у вигляді

особистого зобов'язання (ч. 2 ст. 179 КПК України); невиконання поручителем взятих на себе зобов'язань при застосуванні до підозрюваного запобіжного заходу у вигляді особистої поруки (ч. 5 ст. 180 КПК України); порушення взятих на себе зобов'язань із нагляду за неповнолітнім підозрюваним із боку батьків, опікунів і піклувальників (ч. 5 ст. 493 КПК України) у сфері кримінального судочинства, чим порушує вимоги кримінального процесуального законодавства, завдає шкоди правам і законним інтересам інших учасників кримінального провадження та має наслідком застосування передбаченої законом відповідальності. Виокремлено деякі проблеми застосування досліджуваного заходу забезпечення кримінального провадження та запропоновано на підставі цього відповідні зміни і доповнення до Кримінального процесуального кодексу України.

У *підрозділі 3.2.* з'ясовано підстави та окреслено процесуальний порядок застосування тимчасового доступу до речей і документів. Дисертантка пропонує спростити порядок отримання клопотання про тимчасовий доступ до речей і документів стороною обвинувачення, надавши право слідчому звертатися до слідчого судді без погодження з прокурором. Крім того, надати власнику такого майна право на звернення до слідчого судді з метою перевірки чи відповідає подальше утримання такого майна потребам досудового розслідування. Сформульовано ряд пропозицій щодо внесення змін та доповнень до норм чинного КПК України з питань надання права потерпілому або його представнику, можливості ознайомитися з речами і документами, зробити їх копії та вилучити їх тощо.

У *підрозділі 3.3.* авторка визначає передбачені чинним кримінальним процесуальним законодавством підстави та порядок тимчасового вилучення майна, а також підстави для повернення майна їх законним володільцям. Вивчено судову практику з питання повернення тимчасово вилученого майна. Зроблено висновок, що, на жаль, у переважній більшості судова практика свідчить про порушення принципу законності обмеження прав людини при здійсненні кримінального провадження, а саме законності підстав та

дотримання встановленого порядку тимчасово вилучення майна, а також тривале його повернення законному володільцеві.

У підрозділі 3.4. дисертантка розкриває підстави і порядок накладення арешту на майно в кримінальному провадженні. Зокрема, звернуто увагу, що під час його застосування слідчий, прокурор, слідчий суддя, суд мають чітко дотримуватися концептуальних положень, а саме: арешт майна має відбуватися виключно в межах закону; права власника (володільця) майна є найвищою цінністю; обмеження права власності допускається в мінімальних межах за наявності ризиків приховування, пошкодження, псування, зникнення, втрати, знищення відповідного майна; можливості обмеження права власності регламентовані й перебувають на судовому контролі.

У висновках дисертації Т. Є. Зелькіна сформуvala обґрунтовані висновки та пропозиції з удосконалення змісту окремих статей КПК України.

Структура роботи, виклад її тексту, оформлення здійснені відповідно до вимог, які висуваються до дисертацій.

Повнота викладу в наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Основні положення і висновки дисертаційного дослідження відображені у 12 наукових публікаціях, серед яких 7 наукових статей – у збірниках, включених МОН України до переліку наукових фахових видань з юридичних наук, з них – одна у зарубіжному науковому виданні, та 5 тез – у збірниках матеріалів міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, круглих столах, зокрема: «Актуальні питання теорії та практики досудового розслідування кримінальних проступків» (м. Київ, 14 листопада 2019 р.); «Актуальні проблеми кримінального права» (м. Київ, 20 листопада 2020 р.); «Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимір» (м. Київ, 12 грудня 2019 р.); «Актуальні проблеми кримінального права» (м. Київ, 22 листопада 2019 р.); «Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі» (м. Київ, 9-10 грудня 2020 р.).

Окремі положення дисертаційної роботи впроваджені у законотворчу роботу, практичну діяльність та освітній процес.

Оцінювання оформлення дисертації. Дисертацію оформлено згідно з вимогами Міністерства освіти і науки України.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації. Загалом відзначаючи логічність і послідовність побудови дослідження, його наукову новизну, обґрунтованість та аргументованість отриманих результатів, належний науковий рівень дисертації, слід звернути увагу дисертантки на певні положення, що викликають зауваження:

1. Додаткової аргументації потребує позиція авторки щодо необхідності внесення змін до законодавства, в частині надання потерпілим та їх представникам права на безпосереднє подання відповідних клопотань до слідчого судді про здійснення тимчасового доступу до речей та документів. Як нам видається, це може призвести до певного розбалансування кримінального процесуального кодексу та надмірного перенавантаження на слідчих суддів. Тому дана позиція, на наше переконання, потребує додаткового обґрунтування.

2. Підрозділ 3.4. дисертації присвячений дослідженню накладенню арешту на майно в кримінальному провадженні на стадії досудового розслідування. Звертає на себе увагу, на нашу думку, дещо завищений науковий інтерес до діяльності Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів (АРМА) у сфері управління переданими активами. Видається, що така позиція потребує додаткового обґрунтування в частині надання переваги дослідженню окремого об'єкту.

3. У висновках дисертації, Т. Є. Зелькіна, в переліку використаних методів вказує на компаративістський (порівняльно-правовий, порівняльний, компаративний) метод. Убачається, що за такого викладення, авторка фактично звела до одного два суміжних методи наукового пізнання: компаративістський та порівняльно-правовий. Що стосується порівняльно-правового методу, то він є доволі розповсюдженим у сучасних дослідженнях. Власне, науковці, які його

використовують, порівнюють у режимі теперішнього часу право та законодавство інших країн із правом та законодавством України відповідно до предмета дослідження. Саме такий метод пізнання й використала дисертантка у своїй роботі.

Натомість, компаративістський метод пізнання являє також порівняння права і законодавства однієї країни з правом і законодавством іншої країни, але в аспекті історичного розвитку. Тому, компаративістський метод пізнання не знайшов свого відображення у рецензованій роботі.

Перелічені вище зауваження стосуються дискусійних аспектів роботи або певних не цілком чітких формулювань та інших положень, що не належать до основних, концептуальних положень дисертації і не можуть вплинути на загальну позитивну оцінку дисертації. Висловлюємо сподівання, що Т. Є. Зелькіна врахує дані зауваження у подальшій науковій діяльності.

Підсумовуючи викладене, слід зазначити, що тема дисертації надзвичайно актуальна, сформульовані авторкою висновки й рекомендації є достатньо аргументованими, вирізняються науковою новизною і мають не лише теоретичне, а й практичне значення.

Таким чином, рецензована дисертація є кваліфікованою науковою працею, що містить результати здійснених автором досліджень. Отримані Т. Є. Зелькіною нові науково обґрунтовані результати в сукупності розв'язують конкретне наукове завдання, що має істотне значення для науки кримінального процесуального права.

Оцінка змісту дисертації, її завершеність в цілому, оформлення. Дисертація Зелькіної Тетяни Євгенівни «Обмеження майнових прав осіб у кримінальному провадженні на стадії досудового розслідування» є завершеною кваліфікаційною працею, яка має важливе теоретичне і практичне значення для науки кримінального процесуального права. Дисертанткою отримані науково обґрунтовані результати, що в сукупності розв'язують наукове завдання, що полягає у вирішенні комплексу теоретичних та практичних проблем правового регулювання обмеження майнових прав осіб у кримінальному провадженні на

стадії досудового розслідування. У підсумку, сформульовано низку висновків, пропозицій та рекомендацій, спрямованих на вдосконалення обмеження майнових прав осіб під час проведення окремих слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій у кримінальному провадженні на стадії досудового розслідування, а також заходів забезпечення кримінального провадження, що обмежують майнові права осіб у кримінальному провадженні на стадії досудового розслідування.

Зміст дисертації відповідає заявленій дисертанткою науковій спеціальності (081 – «Право»), робота пройшла належну апробацію. Дисертація є кваліфікованою, завершеною працею, у якій не виявлено порушень академічної доброчесності. Дослідження підготовлено зрозумілою, юридично й літературно грамотною мовою. Оформлення дисертації загалом відповідає встановленим МОН України вимогам.

Дисертація відповідає вимогам Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 року № 167, а її авторка, – Зелькіна Тетяна Євгенівна, на основі публічного захисту заслуговує на присудження їй ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 – «Право».

Опонент:

**Начальник відділу розслідування
службових злочинів управління
розслідування корупційних злочинів
Головного слідчого управління
Національної поліції України,
доктор юридичних наук, доцент**

Артем ШЕВЧИШЕН